

TEMA BROJA: PRAVDA I RATNI ZLOČINI

RODNI DIKSON, EKSPERT ZA MEĐUNARODNO KRIVIČNO PRAVO

Stvaranje "živog dokumenta"

Glavna tačka razvoja nastavnog plana jeste svakako da domaće institucije preuzmu vlasništvo na proizvodom i da ga koriste i razvijaju kako bi odgovarao njihovim potrebama

Kakva su vaša prethodna iskustva?

Rodni Dikson došao je u Srbiju na poziv projekta "Pravda i ratni zločini" sa iskustvom tužioca, ali i advokata odbrane pred međunarodnim i domaćim sudovima. Bio je tužilac u Haškom tribunalu, a predstavljao je optužene, Vlade, NVO I žrtve ne samo pred MKSJ, već i pred Međunarodnim krivičnim tribunalom za Ruandu kao i pred Međunarodnim krivičnim sudom. Radio je sam kao savetnik i obučavao sudije i tužioce pred svim hibridnim sudovima i nacionalnim sudovima gde su se obrađivali slučajevi ratnih zločina. Poseduje iskustvo iz građanskog prava, kao i iz tradicije običajnih prava, a stekao ga je praksom u međunarodnim i domaćim sudovima. Pitamo ga šta je konkretna svrha njegove posete Beogradu.

- Radim na razvoju nastavnog plana iz međunarodnog krivičnog i humanitarnog prava, pod pokroviteljstvom projekta "Pravda i ratni zločini" Nezavisna organizacija, sa sedištem u Hagu International Criminal Law Services (ICLS) je odgovorna za implementaciju ovog dela projekta, imenovali su me kao stručnoga savetnika da razvijem nastavni plan.

Nakon prvih konsultacija sa praktičarima u regionu decembra 2010. godine, ovo je druga poseta ICLS-a, kako bi nastavili konsultacije sa sudijama i tužiocima, predstavnicima NVO-a, stručnjacima OEBS-a, kao i sa predstavnicima pravosudnih centara za edukaciju po pitanju nastavnog plana. Kao i sa drugim projektima ICLS-a, prilagođavanje nastavnog plana potrebama domaćih pravnika jeste vodeći princip u radu.

U oktobru 2011. godine nastavni plan će biti dostupan domaćim institucijama za edukaciju na lokalnim jezicima.

Kako ćete osigurati da se mišljenja i stavovi međunarodnih sturčnjaka, ali i domaćih interesnih grupa, kao što su recimo nevladine organizacije, budu uključeni u nastavni plan?

Nastavni plan su razvili stručnjaci međunarodnog prava i pravni stručnjaci iz BiH, Hrvatske i Srbije. Nakon što je završen prvi nacrt nastavnog plana zamolili smo pravnike i stručnjake u regionu da nam daju komentare. Takođe smo tražili komentare od NVO koje su bile uključene u ovaj proces.

Koji su benefiti za pravna zajednicu u Srbiji sa ovim novim gradivom?

U proceni potreba koja je urađena 2009, koju su uradili ljudi iz ovog projekta, ustanovljeno je da ne postoji strukturisan nastavni plan u nekoj od obrazovnih institucija u regionu a koje će učiti pravnike o međunarodnim i domaćim aspektima zakona koji se tiču ratnih zločina. Specifičan nastavni plan IHL-a kojima se obučavaju pravnici kreće od uvodnih koraka prema naprednjim nivoima. Dobrobiti koje će se ostvariti jeste svakako rad pravnika koji rade u ovom polju. Praktična orijentacija nastavnog plana je zagarantovana kroz konsultacije sa domaćim pravnicima i naravno činjenicom da su gradivo pripremili profesionalaci. Ja sam specijalizirao međunarodno javno i krivično pravo, radim kao pravnik u Velikoj Britaniji, i jedan sam od glavnih autora nacrtu domaćih zakona, Jesenka Rešidović jeste pravnik sa iskustvom kako pred MKSJ, tako i pred domaćim sudovima.

Koje su karakteristike nastavnog plana?

Nastavni plan se sastoji od različitih modula (poglavlja), a svaki je posvećen različitoj temi koja je važna za tužilaštva u slučajevim kršenja međunarodnog humanitarnog prava. Na primer, postoje moduli o zločinima protiv čovečnosti, ratnim zločinima, nivoima odgovornosti, komandnoj odgovornosti, odbrani, donošenju presuda itd. Svaki modul ima deo koji se tiče osnovnih principa i slučajeva po međunarodnom pravu (uglavnom iz MKSJ-a). Posle ovog dela dolazi deo koji se tiče svake od nacionalnih jurisdikcija u BiH, Hrvatskoj i Srbiji. Moduli takođe sadrže uputstva za trenere kako na najbolji način da koriste nastavni plan, uz ilustraciju slučaja (case study) koji može biti korišćen na obuci.

U većini slučajeva efikasna saradnja među državama u krivičnim stvarima je krucijalna za efikasno postupanje u postupcima za ratne zločine pred domaćim sudovima. Da li nastavni plan ima deo koji se odnosi na, tako da kažem, regionalne alate za saradnju?

Jedan modul nastavnog plana je određen za pitanja međudržavne saradnje i uzajamne pomoći kao i saradnje između MKSJ i domaćih pravosuđa. Želeli smo da obradimo sve načine saradnje u regionu, relevantne pravne instrumente, uključili smo i praktične primere za ilustraciju.

Nastavni plan ima i deo koji se odnosi na nivoe odgovornosti. Koliko su poteškoće u odnosu na primenu komandne odgovornosti uzete u obzir u tom delu?

Doktrina više odgovornosti povlači posebne izazove za domaće tužilaštvo, posebno ako nije izričito ugrađeno u domaći zakon. Modul o ovoj doktrini razmatra i stavove po međunarodnom zakonu kao i do koje mera se primenjuje po zakonu u Srbiji.

Kako će se nastavni plan koristiti nakon završetka projekta "Pravda i ratni zločini"?

Nastavni plan će biti dostavljen institucijama za edukaciju, konkretno u Srbiji će biti dostavljeno Pravosudnoj akademiji. Vrlo lako se može dalje nadograđivati i razvijati. Prve obuke po nastavnom planu u Srbiji su planirane za vreme trajanja projekta.

Glavna tačka razvoja nastavnog plana jeste svakako da domaće institucije preuzmu vlasništvo na proizvodom i da ga koriste i razvijaju kako bi odgovarao njihovim potrebama. Izuzetno je važno da se shvati da je to "živi" dokument koji će koristiti svima koji su uključeni u rad na slučajevima ratnih zločina sada i u budućnosti. Nakon isteka projekta institucije treba da se oslove na nastavni plan I da nastave obuke i proširivanje iskustava.

Kako se razvijanje nastavnog plana uklapa u rad International Criminal Law Service (ICLS)?

ICLS su osnovali pravnici koji su se specijalizovali u međunarodnom krivičnom, humanitarnom pravu i ljudskim pravima, pravosudnoj reformi, slovu zakona, i tranzicionoj pravdi. Cilj je da podrži procese tužilaštva i presuđivanja ratnih zločina, kao i drugih teških zločina obukom kroz razne projekte.

ICLS se bavi razvojem kapaciteta i projektima obuka u celom svetu. Takve aktivnosti uključuju razvijanje kapaciteta u Ruandi i Ugandi za istražitelje, tužioce i druge pravnike koje rade na slučajevima ratnih zločina, zločina protiv čovečnosti i genocida, kao i na razvijanju materijala za obuku sudija i advokata u Khmer Rouge Chambers u Kambodži.

Organizacija ima izuzetnu listu pravnih saradnika, i uvek može da pronađe stručnjaka koji je iskusan za određeni projekat.

Razgovarala:
Jasna Šarčević Janković